

SIPAIERNE, partida muntanyenca a la vall de l'Isàvena, uns 18 k. a l'O. de Sopeira, te. la Pobla de Roda, per avall de l'ermita de Pedrui, pron. *sipajérne* (enq. de 1957 a la Pobla, XIX, 43).

Com que el en 2n. és bastant clar que *Pi-* és reducció de *Pui = puig*, vaig suggerir en el *DECat.* VI, 281a22, que vingui de PODIUM PATERNUM, fundant-me en els NLL romànics provinents del ll. PATERNUS 'paternal, del pare' (sovint al·lusius a un oratori o capella on hi havia una imatge de Déu, *imago paterna*, fr. ant. la *paderne*, *REW* 6290); en vénen, en efecte, l'andorrà *riu de Padern* (*E.T.C.* II, 23), i els pobles oc. *Padern, -ders* (Aude, Erau, suís-fr. *Payerne*); això, doncs, seria possible fonèticament en aquest nom *Pipaderni*, però no en *Paierno* ni *Sipaierne*, perquè si ja no fóra evident que una -T- se sonoritzés en aquesta zona, on és tan freqüent, i fins predomina, la conservació sorda de les intervocàliques, en els NLL de l'alta Ribagorça (*E.T.C.* II, 128 § j), en català, enlloc ni mai, no es perd una -T-, ni tampoc en occità a la manera francesa (*LleuresC* 252, 299). Com que tampoc s'explicava amb això la terminació -i, -e de *Pipaderni* i *Sipaierne*, s'imposa abandonar aquesta idea.

Cal mantenir la d'un íntim lligam entre els tres noms: només distingits per una síl·laba prefixada *Pi-* o *Si-*, addició que sembla explicable fàcilment; car l'aparició intermitent d'una -d- en un sol, alternant amb la -ʃ dels altres, que és excrescència òbvia (*veient, reial*, etc.), no és obstacle ferm. És natural cercar-los una arrel en basc o del ram iberòide que ha donat l'explicació de tants NLL de l'alta Ribagorça. I no ens en ha de desanimar l'indici de la raresa dels mots amb P- inicial, en el stock primitiu del lèxic basc i ibèric.

Car tanmateix esdevingué basc des de molt antic el mot llatí PAGELLA, nom d'una mesura, sobretot mesura agrària (i d'altres classes); el mot passà al cat. ant. *pagella*, aranès i oc. ant. *pagela* (*pagere*, -yere en la forma gascona) (*DECat.* VI, 169b16-43); en efecte, manllevat el mot pel basc hi esdevingué *paxellu* 'medida': 'la del sastre' a l'Aezcoa, i b-nav. *pairatu* 'tomar la medida' (Azkue; Mitxelena, *Fo. Hi-Vca.*, 211, 15); car de la gran antiguitat de la consolidació d'aquest manlleu llatí en basc és eloqüent testimoni la variant *aieru* «señal, conjetura» usat en la seva prosa, pel clàssic basc Axular.

Podríem, potser, postular un adj. *PAGELLINU en el parlar xampurrat basco-romànic de la Ribagorça primitiva; si això es va consolidar en el basc atlàntic, no fóra temerari suposar-lo en aquest basc arcaic dialectal de l'extrem Orient,¹ d'on *paierno* etc. O bé més aviat unes derivacions formades pel basc local, a base d'aquesta arrel del basc erdèric: amb el sufix basc -no, -ni: *payer-no, payer-ni*.

Combinat amb el basc *sei*, el nom basc de la xifra '6': *Sei-paierni* 'camp de sis pagelles de gran' (cf. «de les olives la catorzena *pagella*», etc., en docs. cat. de 1300, *DECat.* VI, 169b23). D'ací vindria, doncs, el nom del camp *Sipaierni* de la Pobla de Roda. *Paierno* 'camp d'una pagella': el de Castanesa. La G^e abans d'esdevenir *ǰ* o *ʒ* havia passat en romànic per una fase *d* (d'on *dž* etc.); potser això ja explicaria també la *d* de la *p(u)ǰ-paderni* (PODIUM PAGÉLLINI després reduït a *Pipaderni* de Sopeira amb el sentit de pujol que ocupa un pagella de terreny, o que val una pagella). O bé en aquest es pogué acumular el FUSTIS PATERNUS o IMAGO PATERNA d'algun oratori rústic, com els «santòts» o «oratorietes» que he descrit a la Vall d'Aran, arran dels camins pastorals (*PVarGc*, p. 598b39).

Si a tot això s'objecta que és una combinació molt «construïda» (si no sense algun detall fonètic o leximòrfic balder), hauré de reconèixer-ho, i limitar-me a pledejar per l'atenuant de les tenebres del paleo-basc i basc extremo-oriental, car de tota manera és clarament preferible a la impossibilitat fonètica i morfològica enigmàtica, de qualsevol combinació a base del ll. PATERNUS, o d'altres combinacions pseudo-llatines² o pseudo-cèltiques.³

¹ Recordem la inscr. encara en basc (S. II d. J.C.), trobada a Ovarra, ben prop de Roda i Sopeira, *EntreDL* II, 131ss. — ² A base del ll. CIPPUS d'algun pedestal o estatueta, fóra més arbitrari, i toparia no sols amb la caiguda de la -T- sinó també amb la *i*, en lloc de la *e* de *cep*. — ³ *SEK-BEDERR-INO* amb cèlt. *SEK = ll. sex* i l'ètimon de l'oc. *Beziers* (rebuscat, a mil llegües lluny). *SEK-PATERNO* cèlt. = ll. *sex-quaterno* 'sis per quatre' (o cf. ll. *sequi-ternus*): sense raó semàntica; i en general celtismes no s'han d'esperar a l'alta Ribagorça.

PAIPORTA

Poble de l'Horta de València, uns 7 k. al SSO. del centre de la ciutat.

PRONMOD.: *paipórta*: anotat en 1935 en els pobles de l'Horta per J. G. M. amb diftong, anotat amb diacrític; igual en les meves enqs. de 1962, *paipórta* a tots els pobles circumdants p. ex. a Albal (XXXI, 7.10), Catarroja (2.10, 3.8) i Sollana (44.24); no és possible fer cabal d'un desmentiment posterior de J.G.M. (*paiporta* ??), (negat per la seva primera inf. i per totes les meves dades, i les dels versos infra), i descartat per totes les normes de la fonètica catalana.¹

Com explica S.Guarner: «4054 hab. (*paiportins*), amb l'agre. de *les Cases Noves*, i el despoblat de